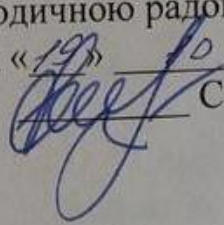

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут права
Кафедра приватного права

Затверджено

Науково-методичною радою Університету,
протокол від «19» 10 2022 № 9

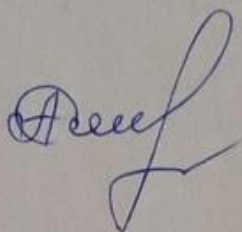
Голова НМР С. А. Супруненко

Робоча програма
навчальної дисципліни
«Цивільне право України (загальна частина)»
підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
(денної та заочної форм навчання)
галузь знань 08 «Право»
спеціальність 081 «Право»
освітньо-професійна програма «Правове регулювання публічних та
приватних відносин»
статус дисципліни: обов'язкова

Ірпінь – 2022

Робоча програма навчальної дисципліни «Цивільне право України (загальна частина)» складена на основі освітньої програми «Правове регулювання публічних та приватних відносин» підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, спеціальності 081 «Право», затвердженої Вченою радою «09»~~09~~ 2022 року (протокол № 3).

Укладач:

А. Амеліна, доцент, к.ю.н., доцент кафедри приватного права

Рецензенти:

Н. Лаговська, к.ю.н., доцент кафедри приватного права

О. Сластьоненко, доцент, к.ю.н., доцент кафедри публічного права

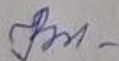
Гарант освітньої програми

А. Гарбінська-Руденко, доцент, к.ю.н., доцент кафедри публічного права

Робочу програму навчальної дисципліни розглянуто та схвалено кафедрою приватного права, протокол від «03»~~10~~ 2022 р. № 5.

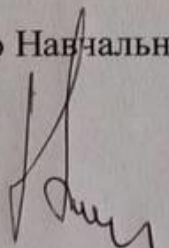
В.о.завідувача кафедри

І.В.Чеховська, д.ю.н., професор

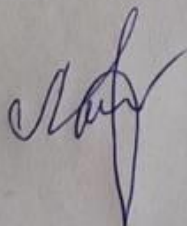
Розглянуто і схвалено Вченою радою Навчально-наукового інституту права, протокол від «05»~~10~~ 2022 р., № 4.

Голова Вченої ради ННІ права

В.В. Топчій, д.ю.н., професор

Завідувач відділу планування, організації та контролю освітнього процесу

Л.В. Мілімко, к.ю.н., доцент

Реєстраційний № _____

ЗМІСТ

1. Передмова	4
2. Опис навчальної дисципліни	5
2.1. Перелік компетентностей, формулювання яких забезпечує вивчення дисципліни	5
2.2. Результати навчання	6
2.3. Пререквізити та постреквізити вивчення дисципліни	7
2.4. Структура навчальної дисципліни	7
3. Зміст навчальної дисципліни за змістовими модулями	8
4. Критерії оцінювання	24
5. Засоби оцінювання	29
6. Форми та перелік питань до поточного та підсумкового контролю	30
7. Рекомендована література	36

1. ПЕРЕДМОВА

В умовах кардинального реформування соціально економічних відносин у нашому суспільстві відповідно зростає і роль цивільного права як основного регулятора товарно-грошових відносин. Програма вивчення цивільного права будується на структурі цивільного законодавства, враховує досягнення науки цивільного права, певні навчально методичні вимоги, які відображають специфіку предмета вивчення.

Метою навчальної дисципліни «Цивільне право України (загальна частина)» є засвоєння здобувачами вищої освіти основних положень цивільного права як галузі права, знання яких необхідні юристу для виконання покладених на нього службових обов'язків, а також вироблення умінь застосовувати в практичній діяльності набуті знання та норми права.

Завданнями навчальної дисципліни «Цивільне право України (загальна частина)» є розкриття змісту понять, категорій та інститутів цивільного права, законодавчих актів, спрямованих на приведення чинного законодавства у відповідність до умов ринкової економіки і правової держави. Вивчення цивільно-правових дисциплін передбачає також вироблення у здобувачів вищої освіти поваги до законів, уміння організувати їх додержання і виконання в практичній діяльності.

Методи та форми навчання:

При викладанні дисципліни застосовуються такі методи навчання, як: репродуктивний; проблемне навчання; евристичний (частково-пошуковий); дослідницький.

Активізація навчально-пізнавальної діяльності здобувачів здійснюється через застосування таких форм навчання, як: проблемні лекції; панельна дискусія; міні-конференції; семінари-дискусії, семінари-практикуми, семінари - розгорнуті бесіди; рольові ігри (елементи), тренінги; презентації навчальних матеріалів, виконаних творчих завдань; застосування наочних засобів (схеми, таблиці тощо); моделюючі вправи, розв'язування творчих завдань; роботу в Інтернеті, бібліотеці; консультації (настановні, контрольні, проблемні).

Формами організації занять є: лекції, семінарські заняття, самостійна робота, консультація.

Організація поточного та підсумкового контролю знань. Поточний контроль за засвоєнням основних положень навчальної дисципліни здійснюється через оцінювання відповідей на питання запропонованих планами проведення семінарських занять, а також шляхом проведення експрес-опитувань, тестування, підготовки доповідей і рефератів, написання самостійних і модульних контрольних робіт. При оцінюванні враховується глибина теоретичних знань здобувачів вищої освіти і вміння застосовувати їх у практичній діяльності.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінювання результатів вивчення навчального курсу на завершальному етапі у формі екзамену.

2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Рівень вищої освіти галузь знань спеціальність освітня програма	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 8	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	обов'язкова	
Модулів – 3	Галузь знань 08 «Право»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 4		2-й	2-й
Загальна кількість годин – 240 год.		Семестр	
		3-й	3-й
	Спеціальність 081 «Право» Освітньо-професійна програма «Правове регулювання публічних та приватних відносин»	Лекції	
		62 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		58 год.	8 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		115 год.	222 год.
		Індивід.-консультац. робота	
		5 год.	2 год.
	Форма семестрового контролю: екзамен		

2.1. ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ФОРМУВАННЯ ЯКИХ ЗАБЕЗПЕЧУЄ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

За результатами вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен володіти такими компетентностями:

ОПП «Правове регулювання публічних та приватних відносин»:

ЗК 3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

СК 3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.

СК 7. Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.

СК 8. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини.

СК 11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти

СК 15. Здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування.

2.2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

За результатами вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти повинні:

РН 7. Складати та узгоджувати план власного прикладного дослідження збирати матеріали за визначеними джерелами.

РН 13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

РН 20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки. виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.

РН 21. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.

2.3. ПРЕРЕКВІЗИТИ ТА ПОСТРЕКВІЗИТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами для вивчення навчальної дисципліни «Цивільне право України (загальна частина)» є попереднє опанування знаннями та вміннями з навчальних дисциплін:

«Основи римського приватного права», «Теорія держави та права», «Конституційне та муніципальне право України» «Адміністративне право».

Постреквізити: основні положення навчальної дисципліни мають застосовуватися при вивченні наступних навчальних дисциплін: «Адміністративне право», «Цивільний процес», «Господарське право» «Господарський процес», «Право інтелектуальної власності» тощо.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (денна форма навчання)

№ п/п	Змістові модулі	Кількість годин				
		Лекції (год.)	Семінари заняття (год.)	Інд.-конс. робота під керівництвом викладача (год.)	СРС (год.)	Усього (год.)
МОДУЛЬ I = 2.2 залікових кредита (67 год.)						
ЗМ. 1. (Т. 1-5) Загальні положення цивільного права						
1	Цивільне право в системі права України	2	2	-	8	12
2	Джерела цивільного права України. Цивільні правовідносини	2	2	-	8	12
3	Фізичні особи	4	3	-	8	15
4	Юридичні особи	4	4	2	7	17

5	Об'єкти цивільних прав	3	4	-	4	11
	Всього по модулю	15	15	2	35	67
Форма контролю: модульна контрольна робота (за рахунок семінарського заняття – 40хв.)						
МОДУЛЬ II = 1,8 залікових кредита (54 год.)						
ЗМ 2. (Т. 6-9) Здійснення суб'єктивних цивільних прав і виконання обов'язків						
6	Правочини	4	4	-	4	12
7	Представництво	4	2	-	6	12
8	Строки і терміни. Позовна давність	4	4	-	7	15
9	Особисті немайнові права фізичної особи	4	4	1	6	15
	Всього по модулю	16	14	1	23	54
Форма контролю: модульна контрольна робота (за рахунок семінарського заняття – 40хв.)						
МОДУЛЬ III = 2,3 залікових кредита (69 год.)						
ЗМ 3. (Т. 10-14) Речові права та право власності						
10	Загальна характеристика права власності як основного речового права	4	2	-	6	12
11	Набуття та припинення права власності	3	4	2	8	17
12	Право спільної власності	4	2	-	7	13
13	Захист права власності	2	3	-	10	15
14	Речові права на чуже майно	2	4	-	6	12
	Всього по модулю:	15	15	2	37	69
МОДУЛЬ III = 1,7 залікових кредита (50 год.)						

ЗМ 4. (Т. 15-18) Право інтелектуальної власності						
15	Право інтелектуальної власності: загальні положення	4	4	-	4	12
16	Авторське право і суміжні права	4	2	-	7	13
17	Патентне право	4	4	-	5	13
18	Правові засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг	4	4	-	4	12
Всього по модулю		16	14	-	20	50
Форма контролю: модульна контрольна робота (за рахунок семінарського заняття – 40хв.)						
Форма підсумкового контролю – екзамен						
Разом годин з курсу:		62	58	5	115	240

**СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
(заочна форма навчання)**

№ п/п	Змістові модулі	Кількість годин				
		Лекції (год.)	Семі на ри (год)	Інд.-конс. робота під керівницт вом викладача (год.)	Самосій на робота (год.)	Усьо го (год.)
Змістовий модуль 1. Загальні положення цивільного права(Т.1-5)						
Т.1	Цивільне право в системі права України	1	-	-	10	10
Т2	Джерела цивільного права України. Цивільні правовідносини	1	-	-	10	10
Т.3	Фізичні особи	1	1	-	10	10
Т.4	Юридичні особи	2	1	1	20	20
Т.5	Об'єкти цивільних прав	-	-	-	10	10

	Всього по модулю	5	2	1	60	60
Форма контролю: модульна контрольна робота (за рахунок семінарського заняття – 40хв.)						
Змістовий модуль 2. Здійснення суб'єктивних цивільних прав і виконання обов'язків(Т. 6-9)						
T.6	Правочини	1	2	-	10	20
T.7	Представництво	-	-	-	10	20
T.8	Строки і терміни. Позовна давність	-	-	-	10	20
T.9	Особисті немайнові права фізичної особи	-	-	-	10	10
	Всього по модулю	1	2	-	40	70
Форма контролю: модульна контрольна робота (за рахунок семінарського заняття – 40хв.)						
Змістовий модуль 3. Речові права та право власності (Т. 10-14)						
T.10	Загальна характеристика права власності як основного речового права	-	-	-	10	10
T.11	Набуття та припинення права власності	1	2	-	20	10
T.12	Право спільної власності	-	-	1	20	10
T.13	Захист права власності	-	-	-	10	10
T.14	Речові права на чуже майно	-	-	-	20	20
	Всього по модулю:	1	2	1	80	60
Змістовий модуль 4. Право інтелектуальної власності(Т. 15-18)						
T.15	Право інтелектуальної власності: загальні положення	-	-	-	10	10
T.16	Авторське право і суміжні права	1	2	-	20	20
T.17	Патентне право	-	-	-	10	10
T.18	Правові засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг	-	-	-	2	10
	Всього по модулю	1	2	-	42	50
Форма контролю: модульна контрольна робота (за рахунок семінарського заняття – 40хв.)						
Форма підсумкового контролю – екзамен						
Разом годин з курсу:		8	8	2	222	240

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ЗМІСТОВНИМИ МОДУЛЯМИ **Змістовний модуль 1. (Т. 1- 5) ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА**

Тема 1. Цивільне право в системі права України

План лекційного заняття

1. Цивільне право та його місце в системі права України.
2. Функції цивільного права.
3. Предмет та метод цивільного права.

4. Принципи цивільного права.
5. Система цивільного права та законодавства.
6. Співвідношення цивільного права з іншими галузями права.

План семінарського заняття

1. Цивільне право та його місце в системі права України.
2. Функції цивільного права.
3. Предмет та метод цивільного права.
4. Принципи цивільного права.
5. Система цивільного права та законодавства.
6. Співвідношення цивільного права з іншими галузями права.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Відмежування цивільного права від суміжних галузей права.
2. Новації цивільного права України.
3. Співвідношення цивільного і господарського права.
4. Поділ цивільного права на публічне та приватне право.

Перелік питань для самоконтролю

1. Предмет цивільно-правового регулювання: особисті немайнові та майнові відносини.
2. Цивільне право як наука.
3. Завдання науки цивільного права на сучасному етапі.
4. Новації цивільного права України.

Рекомендована література:

Основна: [68, 69, 100, 101, 102].

Допоміжна: [2, 5, 8, 17, 25, 26, 29, 45, 60, 62, 74, 77, 80, 81, 82, 83, 84].

Інформаційні ресурси в Інтернеті: [2, 3, 4, 5].

Міжнародні видання: [3, 4, 5, 6, 10, 11, 15].

Тема 2. Джерела цивільного права України. Цивільні правовідносини.

План лекційного заняття

1. Джерела цивільного права та їх види. Поняття та структура цивільного законодавства.
2. Акти цивільного законодавства, їх система.
3. Поняття та особливості цивільних правовідносин.
4. Елементи цивільно-правових відносин.
5. Види цивільно-правових відносин.

План семінарського заняття

1. Джерела цивільного права та їх види. Поняття та структура цивільного законодавства.
2. Акти цивільного законодавства, їх система
3. Поняття та особливості цивільних правовідносин.
4. Елементи цивільно-правових відносин.
5. Види цивільно-правових відносин.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти:

1. Співвідношення цивільного права і цивільного законодавства.
2. Нормативно-правові акти загальної дії та нормативно-правові акти спеціальної дії.
3. Застосування правил колізії норм.
4. Дія цивільного законодавства. Зворотна сила закону. Звичай ділового обороту.

Перелік питань для самоконтролю

1. Аналогія закону та аналогія права.
2. Договори як джерело цивільного права.
3. Звичай як джерело цивільного права.
4. Дія цивільного законодавства у часі, просторі та за колом осіб.
5. Тлумачення актів цивільного законодавства.

Рекомендована література:

Основна: [68, 69, 100, 101, 102].

Допоміжна: [2, 5, 8, 17, 25, 26, 29, 45, 60, 62, 74, 77, 80, 81, 82, 83, 84].

Інформаційні ресурси в Інтернеті: [2, 3, 4, 5].

Міжнародні видання: [3, 4, 5, 6, 10, 11, 15].

Тема 3. Фізичні особи

План лекційного заняття

1. зміст та види. Поняття фізичної особи. Правоздатність та дієздатність фізичної особи, їх
2. Місце проживання фізичної особи.
3. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою. Визнання особи померлою.
4. Опіка та піклування.
5. Акти цивільного стану.

План семінарського заняття

1. зміст та Поняття фізичної особи. Правоздатність та дієздатність фізичної особи, їх
2. Місце проживання фізичної особи.
3. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою. Визнання особи померлою.
4. Опіка та піклування. Акти цивільного стану.
5. Індивідуалізація фізичної особи.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Здійснення цивільних прав обмежено дієздатною особою.
2. Поновлення цивільної дієздатності.
3. Емансипація фізичної особи.
4. Наслідки припинення підприємницької діяльності емансипованою особою.
5. Правове становище органів опіки та піклування.

Перелік питань для самоконтролю

1. Поняття та види фізичних осіб як учасників.
2. Поняття, ознаки та обсяг правоздатності фізичної особи.
3. Поняття та зміст цивільної дієздатності фізичної особи.
4. наслідки. Обмеження дієздатності фізичної особи: підстави, порядок та правові
5. наслідки. Визнання фізичної особи недієздатною: підстави, порядок та правові

6. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою: підстави, порядок та правові наслідки.
7. Оголошення фізичної особи померлою: підстави, порядок та правові наслідки.
8. Індивідуалізація фізичної особи:
9. Фізична особа-підприємець.
10. Цивільно-правова відповідальність фізичної особи-підприємця.
11. Органи опіки піклування та їх види.

Рекомендована література:

Основна: [68, 69, 100, 101, 102].

Допоміжна: [2, 5, 8, 17, 25, 26, 29, 45, 60, 62, 74, 77, 80, 81, 82, 83, 84].

Інформаційні ресурси в Інтернеті: [2, 3, 4, 5].

Міжнародні видання: [3, 4, 5, 6, 10, 11, 15].

Тема 4. Юридичні особи

План лекційного заняття

1. Поняття та ознаки юридичної особи.
  2. Теорії походження юридичної особи.
  3. Правоздатність та дієздатність юридичної особи.
  4. Види юридичних осіб.
  5. Способи та порядок створення юридичної особи. Припинення юридичних осіб.
- Організаційно-правові форми юридичних осіб: установи, товариства.

План семінарського заняття

1. Поняття та ознаки юридичної особи.
2. Правоздатність та дієздатність юридичної особи.
3. Види юридичних осіб.
4. Способи та порядок створення юридичної особи. Припинення юридичних осіб. Об'єднання юридичних осіб.
5. Організаційно-правові форми юридичних осіб: установи, товариства.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти:

1. Органи юридичної особи: види, правове становище.
2. Відповідальність юридичних осіб.
3. Право юридичної особи на недоторканність ділової репутації та її судовий захист.
4. Інші засоби індивідуалізації юридичної особи.
5. Види структурних підрозділів юридичної особи.
6. Виділ юридичної особи.

План індивідуально-консультаційної роботи:

1. Об'єднання громадян.
2. Добровільний та примусовий порядок ліквідації юридичної особи.
3. Черговість при задоволенні вимог при припиненні юридичної особи.

Перелік питань для самоконтролю

1. Юридичної особи приватного та публічного права.
2. Підприємницькі та непідприємницькі товариства.
2. Державна реєстрація юридичної особи.
3. Установчі документи юридичної особи.
4. Момент виникнення цивільної правоздатності та дієздатності юридичної особи.
5. Майнові та особисті немайнові права та обов'язки юридичних осіб.
6. Найменування юридичної особи (комерційне (фірмове) найменування).
7. Місцезнаходження юридичної особи.
8. Форми припинення юридичних осіб: реорганізація та ліквідація.
9. Види реорганізації: злиття, поділ, приєднання, перетворення.

Рекомендована література

Основна: [68, 69, 100, 101, 102].

Допоміжна: [2, 5, 8, 17, 25, 26, 29, 45, 60, 62, 74, 77, 80, 81, 82, 83, 84].

Інформаційні ресурси в Інтернеті: [2, 3, 4, 5].

Міжнародні видання: [3, 4, 5, 6, 10, 11, 15].

Тема 5. Об'єкти цивільних прав

План лекційного заняття

1. Поняття і види об'єктів цивільних прав. Оборотоzдатність об'єктів цивільних прав.
2. Речі як об'єкти цивільних прав. Тварини. Майно.
3. Гроші, валютні цінності та цінні папери як об'єкти цивільних прав.
4. Дії, послуги та зобов'язальні вимоги як об'єкти цивільних прав.
5. Нематеріальні блага як об'єкти цивільних прав: поняття, види, значення.

План семінарського заняття

1. Поняття і види об'єктів цивільних прав. Оборотоzдатність об'єктів цивільних прав.
2. Речі як об'єкти цивільних прав. Тварини. Майно.
3. Гроші, валютні цінності та цінні папери як об'єкти цивільних прав.
4. Дії, послуги та зобов'язальні вимоги як об'єкти цивільних прав.
5. Нематеріальні блага як об'єкти цивільних прав: поняття, види, значення.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти:

1. Документи як об'єкти цивільних прав.
2. Поняття та особливості грошей та валютних цінностей.
3. Передання прав за цінними паперами.
4. Права вимог як об'єкти цивільних прав.

Перелік питань для самоконтролю

1. Поняття і види об'єктів цивільних прав.
2. Речі як об'єкти цивільних прав.
3. Підприємство як єдиний майновий комплекс.
4. Гроші та валютні цінності як об'єкти цивільних прав.
5. Результати робіт та послуги як об'єкти цивільних прав.
6. Результати інтелектуальної, творчої діяльності та іншої діяльності як об'єкти цивільних прав.
7. Цінні папери як об'єкти цивільних прав.

8. Інформація як об'єкт цивільних прав.
9. Нематеріальні блага як об'єкти цивільних прав: поняття, види, значення.
10. Права вимог як об'єкти цивільних прав.
11. Документи як об'єкти цивільних прав.

Рекомендована література

Основна: [11, 14, 16, 22, 24, 25, 27, 31, 32, 33, 34, 40, 45, 72, 100, 101, 102].

Допоміжна: [2, 5, 8, 9, 21, 22, 24, 25, 26, 29, 31, 45, 62, 74, 77, 80, 81, 82, 83, 84].

Інформаційні ресурси в Інтернеті: [2, 3, 4, 5].

Міжнародні видання: [3, 4, 5, 6, 10, 11, 15].

ЗМ 2.(Т.6-9) ЗДІЙСНЕННЯ СУБ'ЄКТИВНИХ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ І ВИКОНАННЯ ОБОВ'ЯЗКІВ

Тема 6. Правочини

План лекційного заняття

1. Поняття, ознаки та значення правочинів.
2. Види правочинів.
3. Умови чинності правочину.
4. Державна реєстрація правочинів.
5. Правові наслідки недодержання сторонами вимог закону при виконанні правочину
6. Недійсність правочину: поняття, умови та наслідки недійсності.

План семінарського заняття

1. Поняття, ознаки та значення правочинів.
2. Види правочинів.
3. Умови чинності правочину.
4. Державна реєстрація правочинів.
5. Недійсність правочину: поняття, умови та наслідки недійсності.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Презумпція правомірності правочину.
2. Усна форма правочину.
3. Письмова форма правочину: проста та нотаріальне посвідчення.
4. Укладення правочину шляхом конклюдентних дій.
5. Місце вчинення правочину.
6. Правочини, щодо яких правові наслідки пов'язуються з настанням певної обставини.
7. Правові наслідки недодержання сторонами при вчиненні правочину вимог закону.
8. Фіктивні та удавані правочини.
9. Нікчемні та оспорювані правочини.
10. Правові наслідки недійсності правочину (окремих його частин).

Перелік питань для самоконтролю

1. Поняття та ознаки правочинів.
2. Види правочинів.
3. Умови дійсності правочину.
4. Форма правочину.
5. Тлумачення змісту правочину.

6. Недійсність правочину: поняття та умови недійсності.
7. Види недійсних правочинів.

Рекомендована література

Основна: [11, 14, 16, 22, 24, 25, 27, 31, 32, 33, 34, 40, 45, 72].

Допоміжна: [2, 5, 8, 9, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 29, 31, 45, 62, 74, 77, 80, 81, 82, 83, 84].

Інформаційні ресурси в Інтернеті: [2, 3, 4, 5].

Міжнародні видання: [3, 4, 5, 6, 10, 11, 15].

Тема 7. Представництво

План лекційного заняття

1. Поняття представництва. Підстави виникнення та припинення представництва. Види представництва.
2. Представництво за довіреністю.
3. Склад правовідносин представництва. Передовіреність.
4. Вчинення правочинів представником та представництво з перевищенням повноважень.
5. Випадки недопущення представництва.

План семінарського заняття

1. Поняття представництва. Підстави виникнення та припинення представництва. Види представництва.
2. Представництво за довіреністю.
3. Склад правовідносин представництва. Передовіреність.
4. Вчинення правочинів представником та представництво з перевищенням повноважень.
5. Випадки недопущення представництва.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Представництво за законом.
2. Комерційне представництво.
3. Правове становище представника.
4. Правове становище, особи яку представляють.
5. Замісник представника.

Перелік питань для самоконтролю

1. Підстави виникнення представництва.
2. Значення представництва.
3. Правочини, які може вчиняти представник.
4. Правові наслідки вчинення правочину представником.
5. Передоручення.
6. Реквізити довіреності.
7. Довіреність юридичної особи.
8. Довіреності, що прирівняні до нотаріально посвідчених.
9. Скасування довіреності.

Рекомендована література:

Основна: [11, 14, 16, 22, 24, 25, 27, 31, 32, 33, 34, 40, 45, 72, 100, 101, 102].

Допоміжна: [2, 5, 8, 9, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 29, 31, 45, 62, 74, 77, 80, 81, 82, 83, 84, 89].

Інформаційні ресурси в Інтернеті: [2, 3, 4, 5].

Міжнародні видання: [3, 4, 5, 6, 10, 11, 15].

Тема 8. Строки та терміни в цивільному праві. Позовна давність

План лекційного заняття

1. Поняття строків та термінів в цивільному праві. Визначення та види строків.
2. Обчислення строків.
3. Поняття, сутність та значення позовної давності.
4. Види строків позовної давності.
5. Обчислення та перебіг позовної давності. Зупинення та переривання перебігу позовної давності. Сплив позовної давності.

План семінарського заняття

1. Поняття строків та термінів в цивільному праві. Визначення та види строків.
2. Обчислення строків.
3. Поняття, сутність та значення позовної давності.
4. Види строків позовної давності.
5. Обчислення та перебіг позовної давності. Зупинення та переривання перебігу позовної давності. Сплив позовної давності.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Роль і місце строків та термінів у цивільних правовідносинах.
2. Визначення строку вказівкою на подію, яка неминуче повинна настати.
3. Визначення строку моментом вимоги кредитора.
4. Строки існування цивільних прав та присікальні (преклюзивні) строки.
5. Загальна та спеціальні позовна давність.

Перелік питань для самоконтролю

1. Визначення строку та терміну.
2. Початок перебігу строку.
3. Закінчення строку.
4. Порядок вчинення дій в останній день строку.
5. Строки здійснення цивільних прав та виконання обов'язків.
6. Гарантійні строки. Строки оперативного захисту. Претензійні строки. Строки позовної давності. Процесуальні строки.
7. Обчислення позовної давності.
8. Позовна давність у разі замін сторін у зобов'язанні.
9. Переривання перебігу позовної давності.
10. Закінчення строку позовної давності.

Рекомендована література:

Основна: [11, 14, 16, 22, 24, 25, 27, 31, 32, 33, 34, 40, 45, 72, 100, 101, 102].

Допоміжна: [2, 5, 8, 9, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 29, 31, 45, 62, 74, 77, 80, 81, 82, 83, 84].

Інформаційні ресурси в Інтернеті: [2, 3, 4, 5].

Міжнародні видання: [3, 4, 5, 6, 10, 11, 15].

Тема 9. Особисті немайнові права фізичної особи

План лекційного заняття

1. Поняття, ознаки та види особистих немайнових прав.
2. Здійснення та захист особистих немайнових прав.
3. Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи.

4. Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи.

План семінарського заняття

1. Поняття, ознаки та види особистих немайнових прав.
2. Здійснення та захист особистих немайнових прав.
3. Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи.
4. Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Обмеження особистих немайнових прав.
2. Поновлення порушеного особистого немайнового права.
3. Право на спростування недостовірної інформації.
4. Право фізичної особи, особисте немайнове право якої порушено, на відшкодування шкоди.
5. Право на медичну допомогу. Право на інформацію про стан свого здоров'я. Право на таємницю про стан здоров'я.
6. Права фізичної особи, яка перебуває на стаціонарному лікуванні у закладі охорони здоров'я. Право на донорство. Право на сім'ю.
7. Право на опіку або піклування.
8. Право на безпечне для життя і здоров'я довкілля.
9. Право на ім'я. Право на зміну імені. Право на використання імені.
10. Право на повагу до гідності та честі.

Перелік питань для самоконтролю

1. Поняття та ознаки особистих немайнових прав.
2. Зміст особистого немайнового права.
3. Захист особистих немайнових прав.
4. Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи.
5. Право на життя.
6. Право на свободу.
7. Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи.
8. Право на індивідуальність.
9. Захист інтересів фізичної особи при проведенні фото-, кіно-, теле- та відеозйомок.
10. Право на недоторканність житла.

Рекомендована література:

Основна: [11, 14, 16, 22, 24, 25, 27, 31, 32, 33, 34, 40, 45, 72, 99, 101, 102].

Допоміжна: [2, 5, 8, 9, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 29, 31, 45, 62, 74, 77, 80, 81, 82, 83, 84].

Інформаційні ресурси в Інтернеті: [2, 3, 4, 5].

Міжнародні видання: [3, 4, 5, 6, 10, 11, 15].

ЗМ 3. (Т. 10-14) РЕЧОВІ ПРАВА ТА ПРАВО ВЛАСНОСТІ

Тема 10. Загальна характеристика права власності як основного речового права

План лекційного заняття

1. Поняття та види речових прав.
2. Теоретичні конструкції власності та права власності.
3. Суб'єкти, об'єкти та зміст права власності.
4. Класифікація права власності.
5. Здійснення права власності.

План семінарського заняття

1. Поняття та види речових прав.
2. Теоретичні конструкції власності та права власності.

3. Суб'єкти, об'єкти та зміст права власності.
4. Класифікація права власності.
5. Здійснення права власності.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Сутність речових прав.
2. Право власності в об'єктивному розумінні.
3. Право власності в суб'єктивному розумінні.
4. Теорії права власності.
5. Абсолютний характер права власності.
6. Обмеження та обтяження власника.
7. Тягар утримання майна.
8. Ризик випадкового знищення та випадкового пошкодження майна.
9. Право виключної власності українського народу.

Перелік питань для самоконтролю

1. Поняття та види речових прав.
2. Поняття власності та права власності.
3. Типи та форми права власності.
4. Зміст права власності.
5. Суб'єкти, об'єкти права власності.
6. Здійснення права власності.

Рекомендована література:

Основна: [11, 14, 16, 22, 24, 25, 27, 31, 32, 33, 34, 40, 45, 68, 69, 100, 101, 102].

Допоміжна: [2, 5, 8, 9, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 29, 31, 38, 45, 48, 62, 74, 77, 80, 81, 82, 83, 84].

Інформаційні ресурси в Інтернеті: [2, 3, 4, 5].

Міжнародні видання: [3, 4, 5, 6, 10, 11, 15].

Тема 11. Набуття та припинення права власності

План лекційного заняття

1. Загальні поняття та підстави набуття права власності.
2. Момент виникнення права власності.
3. Первинні підстави набуття права власності.
4. Похідні підстави набуття права власності.
5. Підстави та порядок припинення права власності.
6. Приватизація. Об'єкти приватизації. Способи приватизації.

План семінарського заняття

1. Загальні поняття та підстави набуття права власності.
2. Момент виникнення права власності.
3. Первинні підстави набуття права власності.
4. Похідні підстави набуття права власності.
5. Підстави та порядок припинення права власності.
6. Приватизація. Об'єкти приватизації. Способи приватизації.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Викуп земельної ділянки у зв'язку із викупом для суспільної необхідності земельної ділянки, на якій воно розташоване.
2. Знищення майна.

Перелік питань для самоконтролю

1. Загальні поняття набуття права власності.
2. Первинні підстави набуття права власності.
3. Похідні підстави набуття права власності.
4. Підстави припинення права власності.
5. Приватизація. Об'єкти приватизації. Способи приватизації.
6. Припинення права власності.

Рекомендована література:

Основна: [11, 14, 16, 22, 24, 25, 27, 31, 32, 33, 34, 40, 45, 68, 69, 74, 98, 99, 100, 101, 102].
 Допоміжна: [2, 5, 8, 9, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 29, 31, 38, 45, 48, 62, 74, 77, 80, 81, 82, 83, 84].
 Інформаційні ресурси в Інтернеті: [2, 3, 4, 5].
 Міжнародні видання: [3, 4, 5, 6, 10, 11, 15].

Тема 12. Право спільної власності**План лекційного заняття**

1. Загальні положення про право спільної власності.
2. Здійснення права спільної власності.
3. Припинення права спільної власності.
4. Право спільної часткової власності.
5. Право спільної сумісної власності.

План семінарського заняття

1. Загальні положення про право спільної власності.
2. Здійснення права спільної власності.
3. Припинення права спільної власності.
4. Право спільної часткової власності.
5. Право спільної сумісної власності.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Плоди, продукція та доходи від використання майна, що є у спільній частковій власності.
2. Утримання майна, що є у спільній частковій власності.
3. Право співвласника розпорядитися своєю часткою у праві спільної часткової власності.
4. Звернення стягнення на частку у майні, що є у спільній частковій власності.
5. Поділ майна, що є у спільній частковій власності.
6. Звернення стягнення на частку майна, що у спільній сумісній власності.
7. Поділ майна, що є у спільній сумісній власності.

План індивідуально-консультаційної роботи

1. Право змішаної власності.
2. Визначення часток у праві спільної часткової власності.
3. Здійснення права спільної часткової власності.

Перелік питань для самоконтролю

1. Поняття і види права спільної власності.
2. Поняття права спільної часткової власності.
3. Поняття права спільної сумісної власності.
4. Суб'єкти права спільної часткової власності.
5. Переважне право купівлі частки у праві спільної часткової власності.
6. Виділ частки із майна, що є у спільній частковій власності.
7. Припинення права на частку у спільному майні за вимогою інших співвласників.
8. Суб'єкти права спільної сумісної власності.
9. Здійснення права спільної сумісної власності.

Рекомендована література:

Основна: [11, 14, 16, 22, 24, 25, 27, 31, 32, 33, 34, 40, 45, 99, 100, 101, 102].

Допоміжна: [2, 5, 8, 9, 21, 22, 24, 25, 26, 29, 31, 37, 38, 45, 48, 62, 74, 77, 80, 81, 82, 83, 84].

Інформаційні ресурси в Інтернеті: [2, 3, 4, 5].

Міжнародні видання: [3, 4, 5, 6, 10, 11, 12, 15].

Тема 13. Захист права власності***План лекційного заняття***

1. Поняття та види захисту права власності.
2. Право власника на вимогу майна із чужого незаконного володіння (віндикаційний позов).
3. Захист права власника від порушень, не пов'язаних із позбавленням володіння (негаторний позов).
4. Позов про визнання права власності.
5. Позов про виключення майна з опису або звільнення з-під арешту.
6. Права та обов'язки добросовісного набувача.

План семінарського заняття

1. Поняття та види захисту права власності.
2. Право власника на вимогу майна із чужого незаконного володіння (віндикаційний позов).
3. Захист права власника від порушень, не пов'язаних із позбавленням володіння (негаторний позов).
4. Позов про визнання права власності.
5. Позов про виключення майна з опису або звільнення з-під арешту.
6. Права та обов'язки добросовісного набувача.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Витребування майна, яке вилучене на підставі актів органів держави та місцевого самоврядування.
2. Визнання незаконним правового акта, що порушує право власності. Інші способи захисту права власності.

Перелік питань для самоконтролю

1. Засади захисту права власності.
2. Право власника на вимогу майна із чужого незаконного володіння (віндикаційний позов).
3. Захист права власника від порушень, не пов'язаних із позбавленням володіння (негаторний позов).
4. Визнання права власності.
5. Речові, зобов'язально-правові та цивільно-правові засоби захисту права власності.
6. Предмет віндикаційного позову.
7. Право власника на вимогу майна від добросовісного набувача.
8. Права та обов'язки добросовісного набувача.
9. Витребування грошей та цінних паперів.

Рекомендована література:

Основна: [11, 14, 16, 22, 24, 25, 27, 31, 32, 33, 34, 40, 45, 100, 101, 102].

Допоміжна: [2, 5, 8, 9, 21, 22, 24, 25, 26, 29, 31, 37, 38, 45, 48, 62, 74, 77, 80, 81, 82, 83, 84].

Інформаційні ресурси в Інтернеті: [2, 3, 4, 5].

Міжнародні видання: [3, 4, 5, 6, 10, 11, 12, 15].

Тема 14. Речові права на чуже майно

План лекційного заняття

1. Речове право на чуже майно: поняття, ознаки та види.
2. Захист речових прав на чуже майно.
3. Поняття користування чужим майном.
4. Поняття сервітуту.
5. Підстави виникнення права користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис).
6. Підстави виникнення права користування чужою земельною ділянкою для забудови (суперфіцій).
7. Право володіння: виникнення та його припинення.

План семінарського заняття

1. Речове право на чуже майно: поняття, ознаки та види.
2. Захист речових прав на чуже майно.
3. Поняття користування чужим майном.
4. Поняття сервітуту.
5. Підстави виникнення права користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис).
6. Підстави виникнення права користування чужою земельною ділянкою для забудови (суперфіцій).
7. Право володіння: виникнення та його припинення.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Умови неможливості витребування майна з незаконного володіння іншої особи
2. Встановлення сервітуту. Зміст сервітуту. Підстави припинення сервітуту.
3. Підстави припинення права користування земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб.
4. Права та обов'язки землекористувача.
5. Припинення права користування земельною ділянкою для забудови.
6. Правові наслідки припинення права користування земельною ділянкою.

Перелік питань для самоконтролю

1. Речове право на чуже майно: поняття, ознаки та види.
2. Захист речових прав на чуже майно.
3. Поняття користування чужим майном.
4. Поняття сервітуту.
5. Підстави виникнення права користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис).
6. Підстави виникнення права користування чужою земельною ділянкою для забудови (суперфіцій).
7. Право володіння.
8. Підстави припинення права володіння.
9. Обов'язки недобросовісного володільця.
10. Види сервітутів.

Рекомендована література:

Основна: [11, 14, 16, 22, 24, 25, 27, 31, 32, 33, 34, 40, 45, 100, 101, 102].

Допоміжна: [2, 5, 8, 9, 21, 22, 24, 25, 26, 29, 31, 37, 38, 45, 48, 62, 74, 77, 80, 81, 82, 83, 84].

Інформаційні ресурси в Інтернеті: [2, 3, 4, 5].

Міжнародні видання: [3, 4, 5, 6, 10, 11, 12, 15].

ЗМ 4. (Т. 15-18) ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Тема 15. Право інтелектуальної власності: загальні положення

План лекційного заняття

1. Поняття права інтелектуальної власності. Відмінності права інтелектуальної власності від права власності.
2. Система виключних прав на нематеріальні об'єкти.
3. Об'єкти та суб'єкти права інтелектуальної власності.
4. Зміст права інтелектуальної власності.
5. Здійснення права інтелектуальної власності, яке належить кільком особам.
6. Захист права інтелектуальної власності.

План семінарського заняття

1. Поняття права інтелектуальної власності. Відмінності права інтелектуальної власності від права власності.
2. Система виключних прав на нематеріальні об'єкти.
3. Об'єкти та суб'єкти права інтелектуальної власності.
4. Зміст права інтелектуальної власності.
5. Здійснення права інтелектуальної власності, яке належить кільком особам.
6. Захист права інтелектуальної власності.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Співвідношення права інтелектуальної власності та права власності.
2. Передання майнових прав інтелектуальної власності.
3. Здійснення права інтелектуальної власності, яке належить кільком особам

Перелік питань для самоконтролю

1. Поняття права інтелектуальної власності в об'єктивному та суб'єктивному сенсі.
2. Об'єкти та суб'єкти права інтелектуальної власності.
3. Права на об'єкти права інтелектуальної власності.
4. Використання об'єкта права інтелектуальної власності.
5. Захист права інтелектуальної власності.

Рекомендована література:

Основна: [11, 14, 16, 18, 22, 24, 25, 27, 31, 32, 33, 34, 40, 45, 98, 100, 101, 102].

Допоміжна: [2, 5, 8, 9, 21, 22, 24, 25, 26, 29, 31, 37, 38, 45, 48, 62, 74, 77, 80, 81, 82, 83, 84].

Інформаційні ресурси в Інтернеті: [2, 3, 4, 5].

Міжнародні видання: [3, 4, 5, 6, 10, 11, 12, 15].

Тема 16. Авторське право і суміжні права

План лекційного заняття

1. Поняття, ознаки та джерела авторського права.
2. Об'єкти та об'єкти авторського права. Види об'єктів авторського права. Твори, на які не розповсюджується авторське право.
3. Момент виникнення авторського права. Презумпція авторства.
4. Поняття суміжних прав.
5. Захист авторського права та суміжних прав.

План семінарського заняття

1. Поняття, ознаки та джерела авторського права.
2. Об'єкти та об'єкти авторського права. Види об'єктів авторського права. Твори, на які не розповсюджується авторське право.

3. Суб'єкти авторського права.
4. Момент виникнення авторського права. Презумпція авторства.
5. Поняття суміжних прав.
6. Захист авторського права та суміжних прав

План самостійної роботи здобувачі вищої освіти

1. Ознаки твору. Твори, які не є об'єктами авторського права.
2. Первинне і похідне авторське право.
3. Виникнення авторського права.
4. Суб'єктивне авторське право, його зміст і межі.
5. Строк чинності майнових прав інтелектуальної власності на твір.
6. Майнові права інтелектуальної власності на твір.

Перелік питань для самоконтролю

1. Поняття і джерела авторського права.
2. Об'єкти авторського права.
3. Суб'єкти авторського права.
4. Поняття суміжних прав.
5. Види контрафактів у сфері авторського права та суміжних прав.
6. Захист авторського права та суміжних прав

Рекомендована література:

Основна: [11, 14, 16, 18, 22, 24, 25, 27, 31, 32, 33, 34, 40, 45, 106, 108, 116, 117, 118].

Допоміжна: [2, 5, 8, 9, 21, 22, 24, 25, 26, 29, 31, 37, 38, 45, 48, 62, 74, 77, 80, 81, 82, 83, 84].

Інформаційні ресурси в Інтернеті: [2, 3, 4, 5].

Міжнародні видання: [3, 4, 5, 6, 10, 11, 12, 15].

Тема 17. Патентне право

План лекційного заняття

1. Поняття та джерела патентного права.
2. Поняття та види винаходів.
3. Суб'єкти права промислової власності на винахід, корисну модель і промисловий зразок.
4. Охоронні документи на об'єкти промислової власності: види, реквізити, значення.
5. Право інтелектуальної власності на раціоналізаторську пропозицію.

План семінарського заняття

1. Поняття та джерела патентного права.
2. Поняття та види винаходів.
3. Суб'єкти права промислової власності на винахід, корисну модель і промисловий зразок.
4. Права на компоновки інтегральних мікросхем.
5. Право інтелектуальної власності на раціоналізаторську пропозицію.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Право промислової власності в об'єктивному і суб'єктивному розумінні.
2. Майнові права інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок.
3. Правові наслідки припинення чинності виключних майнових прав інтелектуальної власності на винахід, корисну модель, промисловий зразок.
4. Право інтелектуальної власності на сорт рослин, породи тварин.
5. Право інтелектуальної власності на компонування інтегральної мікросхеми.

Перелік питань для самоконтролю

1. Поняття та джерела патентного права.
2. Поняття та види винаходів.

3. Суб'єкти права промислової власності на винахід, корисну модель і промисловий зразок.
4. Охоронні документи на об'єкти промислової власності: види, реквізити, значення.
5. Права на компоновки інтегральних мікросхем.
6. Право інтелектуальної власності на раціоналізаторську пропозицію.

Рекомендована література:

Основна: [11, 14, 16, 18, 22, 24, 25, 27, 31, 32, 33, 34, 40, 45, 100,101,102].

Допоміжна: [2, 5, 8, 9, 21, 22, 24, 25, 26, 29, 31, 37, 38, 45, 48, 62, 74, 77, 80, 83, 84].

Інформаційні ресурси в Інтернеті: [2, 3, 4, 5].

Міжнародні видання: [3, 4, 5, 6, 10, 11, 12, 15].

Тема 18.Правові засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг

План лекційного заняття

1. Поняття та правова охорона комерційного найменування.
2. Поняття торговельної марки. Суб'єкти права інтелектуальної власності на торговельну марку.
3. Майнові права інтелектуальної власності на торговельну марку.
4. Набуття права інтелектуальної власності на місце походження товару.
5. Права інтелектуальної власності на місце походження товару.

План семінарського заняття

1. Поняття та правова охорона комерційного найменування.
2. Поняття торговельної марки. Суб'єкти права інтелектуальної власності на торговельну марку.
3. Майнові права інтелектуальної власності на торговельну марку.
4. Поняття зазначення місця походження товару.Набуття права інтелектуальної власності на місце походження товару.
5. Права інтелектуальної власності на місце походження товару.

План самостійної роботи здобувачів вищої освіти

1. Припинення чинності майнових прав інтелектуальної власності на комерційне найменування.
2. Засвідчення набуття права інтелектуальної власності на торговельну марку.
3. Строки чинності майнових прав інтелектуальної власності на торговельну марку.
4. Суб'єкти права інтелектуальної власності на місце походження товару.
5. Строк чинності права інтелектуальної власності на місце походження товару.

Рекомендована література:

Основна: [11, 14, 16, 18, 22, 24, 25, 27, 31, 32, 33, 34, 39, 40, 44, 45, 59, 65, 98, 99, 100,102].

Допоміжна: [2, 5, 8, 9, 21, 22, 24, 25, 26, 29, 31, 37, 38, 45, 48, 62, 74, 77, 80, 81, 82, 83, 84].

Інформаційні ресурси в Інтернеті: [2, 3, 4, 5].

Міжнародні видання: [3, 4, 5, 6, 10, 11, 12, 15].

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни.

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами й критеріями оцінювання

Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання в національну шкалу та шкалу за системою ЄКТС здійснюється в такому порядку:

Розподіл балів з навчальної дисципліни «Цивільне право України (загальна частина)»

Оцінювання знань здобувачів здійснюється за 100-бальною шкалою. Завдання поточного контролю оцінюється в діапазоні від 0 до 50 балів (включно). Підсумковою оцінкою з навчального курсу є сума набраних балів за результатами поточного контролю та екзамену (50+50=100 балів).

Модулі	Модуль 1 – 9 балів					М о д у ль н а к о н т р о ль н а р о б о т а = 5 б а л і в	Загальн а оцінка з курсу = 50 балів + 50 балів = 100 балів
Загальна кількість балів за модулем №1	9						
Теми	Т.1	Т.2	Т.3	Т.4	Т.5		
Відповідь на занятті	1	1	1	1	1		
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час аудиторних занять та проміжних контрольних заходів						
Індивідуальна робота	4						
Модулі	Модуль 2 – 13 балів						
Загальна кількість балів за модулем №2	13						
Теми	Т.6	Т.7	Т.8	Т.9			
Відповідь на занятті	1	1	1	1			
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час аудиторних занять та проміжних контрольних заходів						
Індивідуальна робота	4						
Модулі	Модуль 3 – 14 балів					Мод у л ь н а к о н т р о л ь н а р о б о т а =5 балів	
Загальна кількість балів за модулем №1	14						
Теми	Т.10	Т.11	Т.12	Т.13	Т.14		
Відповідь на занятті	1	1	1	1	1		
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час аудиторних занять та проміжних контрольних заходів						
Індивідуальна робота	4						

Модулі	Модуль 4 – 15 балів				М о д у ль н а к о н т р о л н а р о б о т а = 5 б а л і в
Загальна кількість балів за модулем №2	15				
Теми	T.15	T.16	T.17	T.18	
Відповідь на занятті	1	1	1	1	
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час аудиторних занять та проміжних контрольних заходів				
Індивідуальна робота	1				
Підсумковий тестовий контроль на платформі дистанційного навчання ДПУ MOODLE	5				

Шкала оцінювання роботи здобувачів вищої освіти на семінарських (практичних, лабораторних) заняттях (розробляється відповідно до специфіки дисципліни)

Кількість балів	Критерії оцінювання
1	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.
0,5	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.
0	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.

Критерії оцінювання контрольних робіт

Формою проміжного поточного контролю є контрольні роботи, які проводяться у письмовій формі та кожна з яких оцінюється від 0 до 4 балів.

Таблиця 4.3

Розподіл балів за різні види завдань в межах контрольної роботи (розробляється відповідно до специфіки дисципліни)

Вид завдання	Максимальна кількість балів за виконання
Теоретичні питання	3
Тестовий блок	2
Всього	5

Таблиця 4.4

Критерії оцінювання відповіді на теоретичне питання (розробляється відповідно до специфіки дисципліни)

Критерії оцінювання	Кількість балів
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який у повному обсязі дав відповіді на всі питання. При цьому використовував актуальну наукову термінологію, належним чином обґрунтовував свої думки та зробив узагальнені підсумки.	1
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який в основному розкрив зміст теоретичних питань. Проте, при висвітленні деяких питань не вистачало достатньої аргументації, допускалися при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.	0,5
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який дав фрагментарні відповіді на теоретичні питання (без аргументації й обґрунтування, підсумків), у відповідях присутні неточності та помилки або відповідь дана лише на окремі питання.	0,25
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який дав неправильну відповідь на всі теоретичні питання, допустив істотні помилки, оперував неактуальною застарілою інформацією або відповіді на питання відсутні взагалі.	0

Таблиця 4.5

Критерії оцінювання тестового блоку (розробляється відповідно до специфіки дисципліни)

Критерії оцінювання	Кількість балів
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який повністю розкрив всі питання та використовував для цього наукову літературу та власну думку.	2
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який розкрив сутність лише окремих питань та використовував для цього наукову літературу та власну думку.	1
Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який взагалі не розкрив сутність визначень.	0

Критерії оцінювання індивідуальної роботи.

У робочій програмі зазначається назва індивідуального завдання, його обсяг, структура, коротка характеристика змісту і вимог до виконання та оцінювання

Індивідуальна робота здійснюється у формі реферату, презентації, проєкту або інших формах описаних робочою програмою або методичною розробкою і оцінюється від 0 до 2 балів.

Таблиця 4.6

Шкала оцінювання індивідуальної роботи здобувачів вищої освіти (розробляється відповідно до

специфіки дисципліни)

Кількість балів	Критерії оцінювання
3	Послідовність, логічність написання реферату, а також підготовка презентації та, відповідно, його захист, а також виокремлення з різних джерел основних положень, які структурно об'єднанні, проаналізовані та узагальнені висновками.
1	Послідовність, логічність написання реферату, але без презентації.
0	Не написано реферат та не зроблено презентацію по ньому.

Підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється за результатами поточного контролю (від 0 до 100 балів) та екзамену (від 0 до 50 балів). Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання є отримання не менше 25 балів за поточний контроль та 25 балів за підсумковий контроль у формі екзамену.

Переведення даних 100-бальної шкали оцінювання в національну шкалу та шкалу за системою ЄКТС здійснюється в такому порядку (табл.4.7)

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами й критеріями оцінювання

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					Екзамен/ Диференційований залік	Залік
90-100	A	відмінно	Здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили	Високий (творчий)	відмінно	зараховано
80-89	B	дуже добре	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує справи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивний-варіативний)	добре	

70-79	C	добре	Здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок			
60-69	D	задовільно	Здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктивний)	Задовільно	
50-59	E	достатньо	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні			
35-49	FX	незадовільно з можливістю повтального складання семестрового контролю	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивний)	незадовільно	не зараховано
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів	продуктивний)		

Результати складання екзаменів і диференційованих заліків оцінюються за чотирибальною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»), а заліків – за двобальною шкалою («зараховано», «не зараховано») і вносяться у відомість обліку успішності здобувачів вищої освіти, залікову книжку, індивідуальний навчальний план здобувача вищої освіти (крім «незадовільно» і «не зараховано»).

5. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінка якості успішності засвоєння навчальної програми з навчальної дисципліни

Цивільне право України (загальна частина)», включає результати поточного контролю та екзамену. До оцінки (оцінювання) знань, навичок і вмінь здобувачів вищої освіти у навчанні висувають такі вимоги: об'єктивність, достатня кількість відомостей для оцінки; умотивованість оцінок; єдність вимог з боку тих, хто контролює; оптимальність; усебічність, тобто реальний їх вплив на формування професійних знань, навичок і вмінь.

Поточний контроль за засвоєнням основних положень навчальної дисципліни здійснюється через оцінювання відповідей на питання запропонованих планами проведення семінарських занять, а також шляхом проведення експрес-опитувань, тестування, комп'ютерного тестування на платформі MOODLE ДПУ, підготовку рефератів і есе, інших видів індивідуальних та групових завдань. При оцінюванні враховується глибина теоретичних знань студентів і вміння застосовувати їх у практичній діяльності.

Рівень підготовленості здобувачів вищої освіти повинен визначатися глибокими знаннями всіх питань даної програми. Підсумкова перевірка якості засвоєння змісту навчального матеріалу здійснюється у формі екзамену.

6. ФОРМИ ТА ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

6.1. Перелік питань для поточного контролю

1. Поняття цивільного права (як галузь права, система законодавства, наука про цивільне право, навчальна дисципліна)
2. Цивільне право як приватне право.
3. Предмет цивільного права як галузі права
4. Метод цивільного права як галузі права.
5. Засади цивільного права.
6. Функції цивільного права.
7. Система цивільного права.
8. Поняття цивільного законодавства.
9. Цивільний кодекс України – основний акт цивільного законодавства.
10. Дія актів цивільного законодавства в часі.
11. Акти цивільного законодавства і договір.
12. Звичай як джерело цивільного права..
13. Міжнародні договори.
14. Аналогія закону, аналогія права.
15. Значення судової практики.
16. Поняття цивільних правовідносин.
17. Загальна характеристика суб'єктів і об'єктів цивільних правовідносин.
18. Зміст цивільних правовідносин.
19. Види цивільних правовідносин.
20. Підстави виникнення, зміни та припинення правовідносин.
21. Здійснення цивільних прав і виконання обов'язків
22. Захист цивільних прав і інтересів
23. Способи захисту цивільних прав судом
24. Відповідальність в цивільному праві
25. Види і форми відповідальності.
26. Поняття фізичної особи.
27. Поняття цивільної правоздатності, її зміст.
28. Поняття дієздатності фізичної особи.
29. Обмеження дієздатності фізичної особи та визнання її недієздатною.

30. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою та оголошення її померлою.
31. Фізична особа як підприємець.
32. Поняття цивільного суб'єктивного права, цивільного інтересу та цивільного обов'язку.
33. Здійснення цивільних справ. Межі здійснення цивільних прав.
34. Виконання цивільних обов'язків.
35. Захист цивільних прав та інтересів.
36. Поняття опіки та піклування. Призначення опікуна та піклувальника.
37. Основні права та обов'язки опікуна та піклувальника.
38. Припинення опіки та піклування.
39. Поняття і ознаки юридичної особи.
40. Цивільна правосуб'єктність юридичних осіб.
41. Класифікація юридичних осіб.
42. Створення та припинення діяльності юридичних осіб.
43. Філії, представництва юридичних осіб.
44. Юридичні особи приватного права.
45. Повне товариство. Управління, ведення справ, розподіл прибутку, права і обов'язки учасників повного товариства, ліквідація.
46. Командитне товариство. Основні положення про командитне товариство, управління товариством, ліквідація товариства.
47. Товариство з обмеженою відповідальністю. Поняття, статутний капітал, управління товариством, ліквідація товариства.
48. Акціонерне товариство. Створення, статут, статутний капітал, управління товариством.
49. Виробничий кооператив.
50. Загальні засади участі держави, АРК, територіальних громад у цивільних правовідносинах.
51. Цивільна правоздатність та дієздатність держави, АРК, територіальних громад у цивільних відносинах.
52. Поняття та класифікація об'єктів цивільних прав (правовідносин).
53. Речі як б'єкти цивільних прав (правовідносин).
54. Цінні папери як об'єкти цивільних прав (правовідносин).
55. Інформація як об'єкт цивільних прав.
56. Особисті немайнові блага як об'єкти цивільних прав.
57. Загальні положення про особисті немайнові права фізичної особи.
58. Особисті немайнові права, що забезпечують природне існування особи.
59. Особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи.
60. Захист немайнових прав фізичної особи.
61. Поняття захисту цивільних прав і інтересів.
62. Способи захисту суб'єктивного цивільного права та інтересу.
63. Юрисдикційні форми захисту цивільного права і інтересу.
64. Самозахист цивільних права та інтересів.
65. Поняття правочину.
66. Види правочинів.
67. Укладання, тлумачення змісту правочину, відмова від правочину.
68. Недійсні правочини, їх види.
69. Правові наслідки визнання правочину недійсним.
70. Поняття представництва.
71. Підстави виникнення та види представництва.
72. Представництво за довіреністю.
73. Комерційне представництво.
74. Передоручення.
75. Представництво без повноважень.
76. Поняття строків в цивільному праві. Значення строків у цивільному праві.
77. Класифікація строків в цивільному праві. Обчислення строків в цивільному праві.
78. Позовна давність.

79. Зупинення строків позовної давності, переривання перебігу позовної давності.
80. Наслідки сплину позовної давності.
81. Право власності в системі речових прав.
82. Поняття власності і права власності.
83. Зміст права власності.
84. Види права власності.
85. Спільна власність.
86. Здійснення права власності.
87. Загальні поняття набуття права власності.
88. Первинні підстави набуття права власності.
89. Похідні підстави набуття права власності.
90. Приватизація. Об'єкти приватизації. Способи приватизації.
91. Припинення права власності.
92. Класифікація права власності.
93. Види права власності залежно від числа власників. Особливості права спільної власності.
94. Загальна характеристика захисту права власності.
95. Визнання права власності.
96. Інші засоби захисту права власності.
97. Поняття прав на чужі речі. Загальна характеристика.
98. Сервітут
99. Суперфіцій
100. Емфітевіз
101. Поняття права інтелектуальної власності та його значення.
102. Співвідношення права власності і права інтелектуальної власності.

6.2. Перелік питань для семестрового контролю

1. Поняття та предмет цивільного права.
2. Метод цивільного права, його особливості.
3. Функції та принципи цивільного права.
4. Система цивільного права України та Цивільного кодексу України.
5. Цивільне право та цивільне законодавство. Загальні засади цивільного законодавства.
6. Акти цивільного законодавства, їх система.
7. Дія актів цивільного законодавства у часі, просторі та за колом осіб.
8. Співвідношення актів цивільного законодавства і договору. Звичай.
9. Співвідношення загального і спеціального законодавства. Аналогія закону і аналогія права.
10. Правове значення судової практики, роз'яснень вищих судових інстанцій та норм моралі.
11. Поняття та особливості цивільних правовідносин.
12. Класифікація цивільних правовідносин та її правове значення.
13. Структура цивільних правовідносин та її характеристика.
14. Класифікація юридичних фактів та їх значення.
15. Виникнення цивільних правовідносин на підставах, що не передбачені цивільним законодавством.
16. Здійснення цивільних прав та виконання цивільних обов'язків.
17. Межі здійснення цивільних прав і умови виконання цивільних обов'язків.
18. Поняття і порядок захисту цивільних прав та інтересів.
19. Форми і способи захисту цивільних прав та інтересів.
20. Фізичні особи як суб'єкти цивільного права: поняття, види, зміст і значення.
21. Цивільна правоздатність фізичної особи: поняття, види, зміст.
22. Цивільна дієздатність фізичної особи: поняття, види, зміст.
23. Обмеження та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи.
24. Визнання фізичної особи недієздатною та поновлення в дієздатності.

25. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою: поняття, зміст, правові наслідки.
26. Оголошення фізичної особи померлою: поняття, зміст, правові наслідки.
27. Індивідуалізація фізичної особи.
28. Акти цивільного стану.
29. Фізична особа-підприємець.
30. Поняття, цілі та значення опіки і піклування.
31. Суб'єкти опіки та піклування, їх права та обов'язки. Органи опіки та піклування.
32. Юридичні особи як суб'єкти цивільних правовідносин: поняття, ознаки та значення.
33. Сутність юридичних осіб. Вчення про юридичні особи.
34. Види юридичних осіб за законодавством України.
35. Порядок створення юридичних осіб. Установчі документи юридичної особи, їх реквізити.
36. Цивільна правоздатність та дієздатність юридичної особи.
37. Правове положення філій та представництв.
38. Індивідуалізація юридичної особи.
39. Поняття та види підприємницьких товариств за законодавством України.
40. Правове положення та види об'єднань підприємств.
41. Поняття та види господарчих товариств.
42. Права та обов'язки засновників господарчих товариств.
43. Поняття, види та правове положення акціонерних товариств.
44. Поняття та правове положення повного товариства.
45. Поняття та правове положення командитного товариства.
46. Поняття та правове положення товариства з обмеженою відповідальністю і товариства з додатковою відповідальністю.
47. Об'єднання громадян як юридичні особи та їх види.
48. Поняття, сутність та види кооперативів.
49. Відповідальність юридичних осіб.
50. Припинення юридичної особи: поняття, підстави і способи.
51. Порядок ліквідації юридичної особи. Банкрутство.
52. Санация юридичної особи. Права та обов'язки санатора.
53. Реорганізація юридичної особи та її форми. Універсальне та сингулярне правонаступництво при реорганізації.
54. Держава Україна як суб'єкт цивільних відносин, особливості її правового становища.
55. Органи та представники, через яких діє держава у цивільних відносинах.
56. Автономна Республіка Крим як суб'єкт цивільних відносин, особливості її правового становища.
57. Територіальна громада як суб'єкт цивільних відносин.
58. Відповідальність за зобов'язаннями держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад.
59. Поняття і види об'єктів цивільних прав. Обороздатність об'єктів цивільних прав.
60. Вчення про об'єкти цивільних прав.
61. Речі як об'єкти цивільних прав. Тварини.
62. Класифікація речей та її правове значення.
63. Майно як особливий об'єкт цивільних прав.
64. Гроші (грошові кошти), валютні цінності як об'єкти цивільних прав.
65. Цінні папери як об'єкти цивільних прав: поняття, види і загальна характеристика.
66. Класифікація цінних паперів.
67. Нематеріальні блага як об'єкти цивільних прав, їх поняття та види.

68. Робота та послуги як об'єкти цивільних прав.
69. Результати творчої діяльності як об'єкти цивільних прав.
70. Поняття, ознаки та види правочинів.
71. Умови чинності правочину. Тлумачення змісту правочину.
72. Загальні положення про недійсність правочинів: поняття, ознаки.
73. Види недійсних правочинів.
74. Нікчемні та оспорювані правочини. Правочини з вадами волі. Правочини з вадами змісту. Правочини з вадами в суб'єктному складі. Правочини з вадами форми.
75. Порядок та правові наслідки визнання правочину недійсним.
76. Представництво у цивільному праві: поняття, підстави виникнення та види.
77. Вчинення правочинів представником.
78. Поняття, значення та види довіреності. Реквізити довіреності.
79. Форма та строк довіреності.
80. Підстави та порядок припинення дії довіреності.
81. Поняття строку та терміну, їх значення та види.
82. Обчислення строків у цивільному праві.
83. Поняття, сутність та значення позовної давності.
84. Види строків позовної давності.
85. Обчислення та перебіг строків позовної давності.
86. Вимоги, на які позовна давність не поширюється.
87. Зупинення, переривання та відновлення перебігу строків позовної давності. Наслідки перебігу строків позовної давності.
88. Підстави та порядок поновлення строків позовної давності.
89. Здійснення та захист особистих немайнових прав.
90. Захист особистих немайнових прав.
91. Поняття та особливості особистих немайнових прав, що забезпечують природне існування фізичної особи.
92. Поняття та особливості особистих немайнових прав, що забезпечують соціальне буття фізичної особи.
93. Поняття, ознаки та види речових прав.
94. Поняття права власності та його зміст.
95. Види права власності: поняття, зміст і правове значення.
96. Підстави набуття права власності. Момент виникнення права власності.
97. Здійснення права власності. Право власності на землю (земельну ділянку).
98. Поняття та правові наслідки самочинного будівництва.
99. Право власності на житло. Об'єднання власників житлових будинків, квартир.
100. Підстави та порядок припинення права власності.
101. Поняття та види права спільної власності. Права та обов'язки співвласників.
102. Спільна сумісна власність: поняття, ознаки, підстави виникнення.
103. Спільна часткова власність: поняття, підстави виникнення, правила визначення і види часток.
104. Здійснення права спільної власності.
105. Припинення права спільної власності.
106. Поняття та види захисту права власності.
107. Речово-правові способи захисту права власності та їх види.
108. Зобов'язально-правові та інші способи захисту права власності.
109. Віндикаційний, негативний позов та позов про визнання права власності.
110. Позов про виключення майна з опису або звільнення з-під арешту.
111. Речові права на чуже майно: поняття та види.
112. Право володіння чужим майном як речове право. Підстави виникнення володіння та припинення.
113. Сервітут, емфітевзис та суперфіцій як речове право на чуже майно.
114. Захист речових прав на чуже майно.
115. Поняття права інтелектуальної власності. Відмінності права інтелектуальної власності від права власності.

116. Система права інтелектуальної власності.
117. Об'єкти права інтелектуальної власності, їх ознаки та види.
118. Суб'єкти права інтелектуальної власності.
119. Зміст права інтелектуальної власності.
120. Здійснення права інтелектуальної власності, яке належить кільком особам.
121. Захист права інтелектуальної власності.
122. Поняття авторського права в об'єктивному та суб'єктивному сенсі. Джерела правового регулювання авторського права.
123. Види об'єктів авторського права та їх ознаки.
124. Твори, на які не розповсюджується авторське право.
125. Службові твори, їх правовий режим.
126. Суб'єкти авторського права. Співавторство і його види.
127. Строк дії суб'єктивного авторського права. Строк дії суміжних прав.
128. Право слідування і право доступу до творів образотворчого мистецтва.
129. Поняття та сутність суміжних прав. Джерела правового регулювання суміжних прав.
130. Об'єкти та об'єкти суміжних прав, їх ознаки і види.
131. Захист суб'єктивного авторського права та суміжних прав.
132. Поняття права промислової власності. Джерела правового регулювання права промислової власності.
133. Об'єкти права промислової власності та їх умови патентоздатності.
134. Обсяг правової охорони винаходу, корисної моделі, промислового зразка.
135. Суб'єкти права промислової власності.
136. Службові об'єкти права промислової власності, їх правовий режим.
137. Порядок отримання патенту на винахід, корисну модель, на промисловий зразок.
138. Право на комерційне найменування: загальна характеристика.
139. Право на торговельну марку (знак для послуг): загальна характеристика.
140. Право попереднього користувача на торговельну марку.
141. Право на географічне зазначення: загальна характеристика.
142. Право на наукове відкриття: загальна характеристика.
143. Право на топологію (компонування) інтегральної мікросхеми: загальна характеристика.
144. Право на раціоналізаторську пропозицію: загальна характеристика.
145. Право на селекційні досягнення: загальна характеристика.
146. Порядок отримання патенту на сорт рослин і породу тварин.
147. Право на комерційну таємницю (ноу-хау): загальна характеристика.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

7.1. Основна:

8.

1. Авторське право і суміжні права. Законодавство та судова практика. *Бюлетень законодавства і юридичної практики України*. 2003. № 3.
2. Водний кодекс України від 6 червня 1995 р. № 213/95-ВР (із змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 24. Ст. 189.
3. Всесвітня Конвенція по авторське право. Міжнародний договір від 6 вересня 1952 р. *Бюлетень законодавства і юридичної практики України*. 2003. № 3.
4. Господарський кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 21-22 (30.05.2003). Ст. 144.
5. Державна та комунальна власність в Україні. *Бюлетень законодавства і юридичної практики України*. 2002. № 5.
6. Європейська конвенція про визнання та виконання рішень стосовно опіки над дітьми та про поновлення опіки над дітьми. Документ Ради Європи, Люксембург, 20 травня 1980 року. *Бюлетень законодавства та юридичної практики України*. 2002. № 3. С. 129.
7. Законодавство і судова практика з питань приватизації. *Бюлетень законодавства і юридичної практики*. 2003. № 1.

8. Законодавство України про банкрутство. *Бюлетень законодавства і юридичної практики*. 2002. № 4.
9. Земельний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 3-4 (25.01.2002). Ст. 27.
10. Інструкція про порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України. Затверджена наказом Міністерства юстиції України від 3 березня 2004 р. № 20/5. *Офіційний вісник України*. 2004. № 10. Ст. 639.
11. Кодекс торговельного мореплавства // *Відомості Верховної Ради України*. 1995. №52 (26.12.95). Ст. 349.
12. Кодекс України про надра / № 132/94-ВР (із змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 36. Ст. 340.
13. Конвенція про правову допомогу та правові відносини в цивільних, сімейних та кримінальних справах. Міжнародна угода від 22 січня 1993р. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 46. Ст. 147.
14. Конвенція про захист прав людини та основних свобод. Рим, 4 листопада 1950 року. Ратифіковано Законом України від 17 липня 1997р. № 475/97-ВР. *Офіційний вісник України*. 1998. № 13.
15. Конституція України від 28 червня 1996 р. (із змінами та доповненнями) // *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст.141.
16. Лісовий кодекс України від 21 січня 1994 р. № 3852-ХІІ (із змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 17. Ст. 99.
17. Основи законодавства про охорону здоров'я від 19 листопада 1992р. № 2801-ХІІ (зі змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 4. Ст. 19.
18. Повітряний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2011, № 48-49. Ст. 536.
19. Податковий кодекс України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2011, № 13-14, № 15-16, № 17. Ст.112.
20. Про право власності на окремі види майна: Постанова Верховної Ради України від 17 червня 1991р. (із змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 35. Ст. 517.
21. Про участь України у Всесвітній конвенції про авторське право 1952 року : Постанова Верховної Ради України від 23 грудня 1993 р. № 3794-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 13. Ст. 70.
22. Про судову практику в справах про визнання громадянина обмежено дієздатним чи недієздатним : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 28 березня 1972р. № 3 // *Бюлетень законодавства і юридичної практики України*. 1999. № 5.
23. Про судову практику у справах про визнання правочинів недійсними : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 28 квітня 1978 р. № 3 (із змінами та доповненнями) // *Юридичний вісник України*. 2001. № 37.
24. Про практику розгляду судами цивільних справ за позовами про відшкодування шкоди : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27 березня 1992р. № 6 (із змінами та доповненнями). *Юридичний вісник України*. 2002. червень. № 26.
25. Постанови Пленуму Верховного Суду України 1972-2002: Офіц. вид./ За заг. ред. В.Т. Маляренка. К.: Видавництво А.С.К., 2003. 560 с.
26. Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 31 березня 1995р. № 4 (із змінами та доповненнями). *Бюлетень законодавства і юридичної практики України*. 2003. № 3.
27. Про міжнародне приватне право: Закон України від 23.06.2005 № 2709-IV // zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2709-15
28. Про економічну самостійність: Закон України від 03.08.1990 № 142-ХІІ. // zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=142-12
29. Про міжнародні договори України: Закон України // *Відомості Верховної Ради України*. 2004, № 50, ст.540
30. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18 березня 2004 р. // zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1629-15.

31. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16 квітня 1991р. № 959-XII (із змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 29. Ст. 377.
32. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України від 8 липня 2011 року. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17> (дата звернення 12.12.2020).
33. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22 трав. 2003. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2003, N 36. Ст. 275.
34. Про захист прав споживачів: Закон України від 12 травня 1991 (із змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 30. Ст. 379.
35. Про свободу совісті та релігійні організації : Закон України від 23 квітня 1991 р. № 987-XII (із змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 25. Ст. 283.
36. Про ціни і ціноутворення: Закон України (із змінами та доповненнями) // *Відомості Верховної Ради України*. 2013, № 19-20. Ст.190
37. Про платіжні системи та переказ грошей в Україні: Закон України. URL: zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2346-14 (дата звернення 12.12.2020).
38. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 23 лютого 2006 // Режим доступу zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3480-15.
39. Про приватизаційні папери: Закон України // *Відомості Верховної Ради України*. – 1992. № 24 (16.06.92). Ст. 352.
40. Про інформацію: Закон України від 2 жовтня № 2657-XII (із змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 48. Ст. 650.
41. Про споживчу кооперацію: Закон України від 10 квітня 1992 р. № 2265-XII (із змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 30. Ст. 414.
42. Про благодійну діяльність та благодійні організації: Закон України (із змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради України*. 2013, № 25. Ст.252.
43. Про сільськогосподарську кооперацію: Закон України від 17 липня 1997 р. № 469/97-ВР (із змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 39. Ст. 261.
44. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань: Закон України від 15 травня 2003р. № 755-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 31-32. Ст. 263.
45. Про кооперацію: Закон України від 10 липня 2003р. № 1087-IV. *Офіційний вісник України*. 2003. № 33. Ст. 1774.
46. Про фермерське господарство: Закон України від 19 червня 2003р. № 973 – IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 45. Ст. 363.
47. Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991 № 1576-XII. URL: zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1576-12 (дата звернення 12.12.2020).
48. Про акціонерні товариства: Закон України від 17.09.2008 № 514-VI. URL: zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=514-17(дата звернення 17.12.2020).
49. Про банки та банківську діяльність: Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 2001, № 5-6 (09.02.2001). Ст. 30.
50. Про кредитні спілки: Закон України від 20.12.2001 № 2908-III. URL: zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2908-14(дата звернення 12.12.2020).
51. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 16.05.2008 № 279-VI. URL: zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=279-17(дата звернення 12.12.2020).
52. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>(дата звернення 12.12.2020).
53. Про інвестиційну діяльність: Закон України. *Відомості Верховної Ради України* 1991, № 47. Ст. 646.
54. Про нотаріат: Закон України від 9 лютого 1993 р. № 3425-XII (із змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 39. Ст. 383.
55. Про заставу: Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 47 (24.11.92) Ст. 642.

56. Про іпотеку: Закон України від 05.06.2003 № 898-IV. // zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=898-15.
57. Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень: Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 11. Ст. 140.
58. Про обіг векселів в Україні: Закон України від 5 квітня 2001 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 24. Ст. 128.
59. Про науково-технічну інформацію: Закон України від 25 червня 1993 р. № 3322 (із змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 33. Ст. 345.
60. Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 15 грудня 1993 р. № 3688-XII (із змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 7. Ст. 34.
61. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг : Закон України від 15 грудня 1993р. № 3689-XII (із змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 7. Ст. 36.
62. Про ратифікацію угоди про співробітництво в області охорони авторського права і суміжних прав: Закон України від 27 січня 1995р. № 34/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 5. Ст. 32.
63. Про бібліотеки і бібліотечну справу: Закон України від 27 січня 1995р. № 32/95-ВР (із змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 7. Ст. 45.
64. Про інформаційні агентства: Закон України від 28 лютого 1995 р. № 745/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 13. Ст. 83.
65. Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянинуві незаконними діями органів дізнання, досудового слідства, прокуратури і суду: Закон України. *Відомості Верховної Ради України*, 1995, № 1 (03.01.95), Ст. 1.
66. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23 грудня 1993р. № 3792-XII (в редакції Закону України від 11 липня 2001 р. № 2627-III (із змінами та доповненнями)).*Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 13. Ст. 64.
67. Про професійних творчих працівників та творчі спілки: Закон України від 7 жовтня 1997 р. (із змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 52. Ст. 312.
68. Про видавничу справу: Закон України від 5 червня 1997 р. № 318/97-ВР (із змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 32. Ст. 206.
69. Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем: Закон України від 5 жовтня 1997 р. № 621/97-ВР (із змінами та доповненнями).*Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 8. Ст. 28.
70. Про кінематограф: Закон України від 13 січня 1998 р. № 9/98-ВР (із змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 22. Ст. 114.
71. Про охорону прав на зазначення походження товарів: Закон України від 16 червня 1999 р. № 752-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 32. Ст. 267.
72. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: Закон України від 15 грудня 1993 р. № 3687-XII (в редакції Закону України від 1 червня 2000 р. № 1771-III (із змінами та доповненнями)). *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 7. Ст. 32.
73. Про охорону прав на сорти рослин: Закон України від 21 квітня 1993 р. № 3116-XII (в редакції Закону України від 17 січня 2002 р. № 2986-III). *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 7. Ст. 278.
74. Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних: Закон України від 23 березня 2000 р. № 1587-III (в редакції Закону України від 10 липня 2003 р. № 1098-III). *Офіційний вісник України*. 2003. № 33. Ст. 1776.
75. Про страхування: Закон України від 4 жовтня 2001 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 7. Ст. 78.
76. Про цивільну відповідальність за ядерну шкоду та її фінансове забезпечення: Закон України від 13 грудня 2001 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. -№ 14. Ст. 96.
77. Про рекламу: Закон України від 3 липня 1996 р. № 270/96-ВР (в редакції Закону України від 11 липня 2003р. № 1121-IV). *Офіційний вісник України*. 2003. № 38. Ст. 2020.

78. Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень: Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 11 (12.03.2004). Ст. 140.
79. Про фінансовий лізинг: Закон України від 11 грудня 2003 року // Урядовий кур'єр. 2004. № 8.
80. Про захист персональних даних: Закон від 01.06.2010 № 2297-VI. // zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2297-17.
81. Сімейний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 21-22 (31.05.2002). Ст. 135.
82. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар: У 2 ч. / За заг. ред. Я.М. Шевченко. К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2005. Ч. 1. 692 с.
83. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 р. № 1618-IV (із змінами та доповненнями). *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 40-41,42. Ст. 492.
84. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 12.12.2020).
- 8.1. Допоміжна:**
1. Бакалінська О. О. Правове забезпечення добросовісної конкуренції в Україні: проблеми теорії і практики: дис. канд. юрид. наук. Київ, 2015. 531 с.
  2. Баранова Л. М., Сиротенко С. Є. Гл. 14. Цивільне право України: підруч. [у 2-х т.] / В. І. Борисова, Л. М. Баранова, І. В. Жилінкова та ін. Київ: Юрінком Інтер, 2014. Т. 1. С. 268–290.
  3. Безух О. В. Теоретичні проблеми правового регулювання відносин економічної конкуренції в Україні: дис. д-ра юрид. наук. Київ, 2015. 320 с.
  4. Борисова В. І. Тенденції розвитку цивільного права як галузі приватного права. *Приватне право*. 2013. № 1. С. 81–93.
  5. Вавженчук С. Я. Договірне право: навч. посіб. / С. Я. Вавженчук; Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана. К.: КНЕУ, 2011. 584 с.
  6. Венедіктова І. В. Методологічні засади охоронюваних законом інтересів у приватному праві: монографія Х., 2011. 260 с.
  7. Галянтич М. К., Гриняк А. Б., Дришлюк А. І., Ківалова Т. С. Відшкодування моральної та матеріальної шкоди: навч. посіб. та ін.; за ред. М.К.Галянтича. К.; Юрінком Інтер, 2018. 624 с.
  8. Венедіктова І.В. Захист охоронюваних законом інтересів у цивільному праві: монографія. К.: Юрінком Інтер, 2014. 288 с.
  9. Даниленков А. В. Інтернет-право: моногр. Москва: Юстицинформ, 2014. 213 с.
  10. Гнатів О.Б. Захист права власності в цивільному праві: дис. канд. юрид. наук: 12.00.03. Київ., 2015. 203 с.
  11. Григор'єва Л. І. Застосування судами законодавства про право власності при розгляді цивільних справ: науково-практичний коментар. *Практика Верховного Суду України з питань захисту права власності*. Григор'єва Л.І., Павловська С.В. К.: Істина, 2014. 344 с.
  12. Дзера О.В., Шишка Р.Б. Регулювання відносин власності на сучасному етапі розвитку. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті Василя Пилиповича Маслового «Актуальні проблеми цивільного, житлового та сімейного законодавства» 25 лютого 2011 р. Х.: 2021. 54-64 с.
  13. Джулай Г. Г. Правове регулювання праці за сумісництвом. *Гуманіт. вісн. НУК*. Миколаїв : НУК, 2021. Вип. 4. 63-68 с.
  14. Гетьман А. П. Договір як універсальна правова конструкція: монографія; за ред.: А. П. Гетьман, В. І. Борисова; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". Х. : Право, 2012. 432 с.
  15. Договірне право України у схемах і таблицях / ред. С. І. Чернооченко. Запоріжжя: Запорізь. нац. ун-т, 2018. 504 с.
  16. Договори про передачу майна у власність та користування: пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців. 2019. 672 с.
  17. Задихайло Д. В., Пашков В. М. Основи господарського права України: навч. посіб. Харків: Юрайт, 2012. 328 с.
  18. Zobov'язальne pravo Ukraїni: pidruchnik. Naц. un-t "Odes. jurid. akad." ; za red.: Є. О. Харитонової, Н. Ю. Голубевої. К. Істина, 2021. 848 с.
  19. Загальні положення про зобов'язання та договір: пояснення, тлумачення, рекомендації з

- використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців. 2012. 736 с.
20. Застосування судами України надімперативних норм при розгляді справ, що виникають із транскордонної недобросовісної конкуренції. Проблеми законності. 2019. № 136. 89-105 с.
  21. Килимник І.І, А. М. Бровдій, Д. Є. Кутومانов; Цивільне право України: навч. посібник Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; Х.: ХНУМГ. 2014. 225 с.
  22. Луць В. В. Строки і терміни у цивільному праві: монографія/ К., 2013. 20 с.
  23. Мануїлова К. В. Уніфікація колізійних норм, що застосовуються до позадоговірних зобов'язань. Актуал. пробл. держави і права. 2011. № 62. 458 с.
  24. Міжнародне приватне право: наук.-практ. комент. Закону / за ред. А. С. Довгерта. Харків: Одісей, 2008. 352 с.
  25. Міжнародне приватне право: підруч. [2-ге вид.] / за ред. А. С. Довгерта і В. І. Кисіля. Київ: Алерта, 2017. 656 с.
  26. Міжнародне приватне право: підруч. [для студ. юрид. вищ. навч. закл.] / за ред. В. П. Жушмана та І. А. Шуміло; Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. Харків: Право, 2017. 319 с.
  27. Міжнародне приватне право: підруч.: Особл. частина: /за ред. А. С. Довгерта, В. І. Кисіля; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка; Ін-т міжнар. відносин. Київ: Прав. єдність, 2013. 399 с.
  28. Мірошніченко А. М. Земельне право України: підручник. К.: Правова єдність, 2011. 677 с.
  29. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: у 2 т.; за ред. О. В. Дзери (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнецової, В. В. Луця.- 5-е вид. перероб і доп.; К., 2013. 832 с.
  30. Особливості захисту суб'єктивних цивільних прав; монографія / За ред. О. Д. Крупчана, В. В. Луця. К. 2012. 400 с.
  31. Павленко Д. Г. Принцип добросовісності в договірних зобов'язаннях: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2009. 20 с.
  32. Парасюк В. М. Захист цивільних прав та інтересів, порушених внаслідок протиправних діянь у сфері конкуренції. *Наук. вісн. Львів. держ. ун-ту внутр. справ.* Серія «Юридичні науки». 2010. № 3. 128-136 с.
  33. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із застосуванням конкурентного законодавства (за матеріалами справ, розглянутих у касаційному порядку Вищим господарським судом України): огляд. лист Вищ. госп. суду України № 01-06/418/2012 від 04.04.2012 р. Вісн. госп. судочинства. 2012. № 3. 71 с.
  34. Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності: пост. Пленуму Вищ. госп. суду України № 12 від 17.10.2012 р. Вісн. госп. судочинства. 2012. № 6. 57 с.
  35. Пучковська І. Й. Неустойка, порука, гарантія, завдаток, застава та притримання як способи захисту прав кредитора в договірному зобов'язанні: навч. посіб. Х.: ФІНН, 2013. 144 с.
  36. Ромовська З. Українське цивільне право. Загальна частина: Академічний курс: підручник. 3-те вид., допов.К., 2018. 672 с.
  37. Спасибо-Фатєєва І. В. Юридичні особи за Цивільним кодексом України. Право України. 2014. № 2. 70-79 с.
  38. Тарасова І. В. Авторське право на похідні літературні твори : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук. Спеціальність 12.00.03 Харків. 2015. 18 с.
  39. Беляневич О. А. Берестова І.Е, Бичкова С.С. та ін.. Теоретико-методологічні засади диференціації та уніфікації в цивільному, господарському та адміністративному судочинстві в Україні: [монографія] за заг.ред. В. І.Бобрикова. : К. Редакція журналу «Право України», 2013. 172 с.
  40. Трощенко І. О. Інститут недоговірних зобов'язань у європейській правовій системі від часів римського права до Регламенту Рим II. *Парадигма пізнання: гуманіт. питання.* 2019. № 2 (5). 5-21 с.
  41. Федоров А. А. Правова охорона дизайнерських рішень в Україні: дис.канд. юрид. наук. Київ, 2015. 220 с.
  42. Харитонов Є.О, Харитонova О. І. Цивільні правовідносини: монографія. 2-ге вид., перероб. і доп. Одеса : Фенікс, 2021. 456 с.
  43. Харитонов Є. О., Харитонova О. І., Старцев О. В. Цивільне право України.– Вид. 3-тє, переробл. і допов. К. : Істина, 2021. 808 с.
  44. Харитонova О. І. Суб'єкти та об'єкти правовідносин інтелектуальної власності. Актуал.

пробл. держави і права. 2021. Вип. 59. С. 329–335.

45. Цивільне право: підручник : у 2 т. / Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого"; за ред.: В. І. Борисова, І. В. Спасибо-Фатеева, В. Л. Яроцький.Х. : Право, 2019. 816 с.
46. Цивільний кодекс України: наук.-практ. комент. / за ред. І. В. Спасибо-Фатеевої. Х. : Страйд : ФО-П Лисяк Л. С., 2012–2013. (Серія "Коментарі та аналітика").
47. Ромовська З.В. Українське цивільне право. Загальна частина: Академічний курс: Підручник. 3-тє вид., допов. К.: «ВД» Дакор», 2013. 672 с.
48. Харитонов, Є. О. Цивільне право України : підручник. 3-е вид., перероб. і допов. К. : Істина, 2013. 806 с.
49. Цивільне право України : Загальна частина : підручник / Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка; за ред. О. В. Дзери, Н. С Кузнецової, Р. А. Майданика. 5-те вид., стер. Київ : Юрінком Інтер, 2019. 976 с.
50. Цивільне право: підручник: у 2 т. / В.І. Борисова (кер. авт. кол.), Л.М. Баранова, М.В. Домашенко та ін.; за ред. В.І. Борисової, І.В. СпасибоФатеевої, В.Л. Яроцького. 2-ге вид., переробл. та допов. Х.: Право, 2019. Т.1. 656 с.
51. Цивільне право України: Договірні та недоговірні зобов'язання: підручник / [Бичкова С. С. та ін.] ; за заг. ред. С. С. Бичкової ; М-во освіти і науки України. 3-тє вид., змін. та допов. Київ : Правова єдність : Алерта, 2017. 495 с. 74
52. Цивільний кодекс України: наук.-практ. Комент / Є.О. Харитонов, О.І. Харитонova, Ю.Л. Бошицький, Р.О. Стефанчук, О.С. Адамова, Н.Ю. Голубева, А.І. Дрішлюк, В.М. Зубар, О.О. Кулініч, Т.Є. Харитонova. – 3-тє вид., переробл. та доповн. К.: Прав. єдність, 2020. 749 с.
53. Цивільне право : підручник : у 2 т. / М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого"; за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатеевої, В. Л. Яроцького. 2-ге вид., переробл. та доповн. Х. : Право, 2014.
54. Цивільне право України: Загальна частина / За ред. професорів І.А. Бірюкова і О.Ю. Заїки. К.: Алерта, 2014. 510 с.
55. Цивільне право України: підручник. 2-е вид., перероб. і доп. У 2 частинах. / За ред. проф. Р.Б. Шишки (кер. авт. кол.), Ч. 1. Загальна. К.: Видавництво Ліра-К, 2018. 736 с
56. Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використання позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). – Т. 5: Право власності та інші речові права / за ред. проф. І.В. Спасибо-Фатеевої. Х.: ФО-П Лисяк Л.С., 2011. 624 с. (Серія «Коментарі та аналітика»).
57. Шкляр С. В. Окремі проблемні аспекти притягнення до цивільно-правової відповідальності за порушення антимонопольного законодавства. *Юридичний журн.*: прав. вид. 2011. № 9. С. 86–87.
58. Шуміло І. А. Відповідальність за порушення законодавства про захист конкуренції: автореф. дис. канд. юрид. наук. Донецьк, 2001. 18 с.
59. Шишка О.Р. Соматичні права та перспективи їх розвитку в Україні. *Актуальні проблеми держави і права*: Збірник наукових праць. Випуск 59. Одеса. Юрид. літ. 2021. 284 292 с.

7.3. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <https://rada.gov.ua> – офіційний веб-сайт Верховної Ради України.
2. <http://www.kmu.gov.ua> – офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України.
3. <http://www.mvs.gov.ua> – офіційний веб-сайт Міністерства внутрішніх справ України.
4. <http://minjust.gov.ua> – офіційний Міністерства юстиції України.
5. <https://supreme.court.gov.ua/supreme/> – веб-сайт Верховного Суду.
6. <http://www.gp.gov.ua> – офіційний веб-сайт Офісу Генерального прокурора.
7. <http://www.nbuv.gov.ua> – веб-сайт Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського.
8. <http://www.nplu.org> – веб-сайт Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого.

7.4. Міжнародні видання

1. Акти *acquis communautaire*, перекладені на українську мову 04.04.2016. Регламент (ЄС) № 864/2007/ЄС Європейського парламенту та Ради «Про право, що застосовується до недоговірних зобов'язань ("Рим II")». URL: <http://old.minjust.gov.ua/45881> (дата звернення: 22.08.2017).

2. Гришаев С. П. Комментарий к Парижской конвенции об охране промышленной собственности. URL: <http://www.center-bereg.ru/o1238.html> (дата обращения: 22.08.2017).
3. Принципы международных коммерческих договоров (принципы УНИДРУА (UNIDROIT) от 01.01.1993 года. UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts. –Model Clause [Электронный ресурс].Режим доступа: <http://www.unidroit.org/english/principles/model.html>
4. Договір між Україною і Республікою Польща про правову допомогу та правові відносини у цивільних і кримінальних справах від 24.05.1993 р.. Збір. чинних міжнар. договорів України. 2004. № 4. Ст. 960.
5. Договір між Україною та Республікою Македонія про правову допомогу в цивільних справах від 10.04.2000 р. Офіц. вісн. України. 2004. № 12. Ст. 792.
6. Договір про проведення узгодженої антимонопольної політики від 25.01.2000 р. Інформ. вісн. Ради глав держав і Ради глав урядів СНД. 2000. № 1 (34). С. 103–114.
7. Ингвер Кох. Патентування винаходів за Європейською патентною конвенцією – винятки з патентування: методи медичної діагностики та лікування / І. Кох // Матеріали Міжнародної конференції «Охорона прав інтелектуальної власності в Україні та Європейському Союзі: політика, законодавство, практика» (Київ, 15-16.06. 2011 р.). К.: Фенікс, 2011. 480 с.
8. Конвенція про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їхніх фонограм від 29.10.1971 р. Офіц. вісн. України. 1999. № 24. 44 с.
9. Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах від 22.01.1993 р. Офіц. вісн. України. 2005. № 44. 2824 с .
10. Конвенція про правову допомогу та правові відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах від 07.10.2002 р. Збір. чинних міжнар. договорів України. 2006. № 5. 1156 с.
11. Кох Х., Магнус У., Моренфельс В. Международное частное право и сравнительное правоведение / пер. с нем. Ю. М. Юмашева. Москва: Междунар. отношения, 2001. 476 с.
12. Маскаева Н. Г. Оговорка о публичном порядке как основание для отказа в применении в Республике Беларусь иностранного права при рассмотрении судами дел о недобросовестной конкуренции. Журн. междунар. права и междунар. отношений. 2014. № 2. 3-8 с.
13. Регламент (ЕС) № 864/2007 Европейского Парламента и Совета «О праве, подлежащем применению к внедоговорным обязательствам ("Рим II")». URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/994_907/page (дата обращения: 22.08.2017).
14. Рекомендации по гармонизации гражданского законодательства государств–членов ЕврАзЭС в сфере применения коллизионных норм: пост. Бюро МПА ЕврАзЭС № 5 от 23 декабря 2011 г. URL: <http://naviny.org/2011/12/23/by13121.htm> (Last accessed: 22.08.2017)
15. Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20.03.1883 р
16. Стокгольмська конвенція про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності від 14.07.1967 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_169 (дата звернення: 22.08.2017).
17. Типовые положения о защите от недобросовестной конкуренции, подготовленные Международным бюро Всемирной организации интеллектуальной собственности (ВОИС) в соответствии с ее программой на двухлетний период 1994–1995 гг.: статьи и примечания. Публикация ВОИС. 1997. – № 832 (R). 27–54 с.
18. Угода про заходи щодо попередження та припинення використання неправдивих товарних знаків та географічних зазначень від 04.06.1999 р. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/997_225 (дата звернення: 22.08.2017).
19. Угода про співробітництво держав–учасниць СНД у сфері регулювання рекламної діяльності від 19.12.2003 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/997_748 (дата звернення: 22.08.2017).

20. Угода про співробітництво у сфері правової охорони й захисту інтелектуальної власності та створення Міждержавної ради з питань правової охорони й захисту інтелектуальної власності від 19.11.2010 р. Офіц. вісн. України. 2012. № 22. 871 с.

21. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності від 15.04.1994 р. Офіц. вісн. України. 2010. № 84. 2989 с.

22. Угода СОТ про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (ТРИПС) [Електронний ресурс] / http://www.wto.org/english/tratop_e/trips_e/t_agm0_e.htm (10.03.13).

23. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами- членами, з іншої сторони, від 27.06.2014 р. Офіц. вісн. України. 2014. № 75. 2125 с.